

deus' [Maçaleon 1280]; el riu *Montlleó* del Maestrat, que neix d'un vessant amb naixements d'aigua darrere el Penyagolosa: < *mā l-uyún* 'l'aigua de les deus' (passant per *manlleón* amb la nasal propagada), *Gibraleón* província Huelva (< *Gevolaleyom* 1240) 'muntanya de les deus'. A Portugal hi ha el simple, igual al nom nostre: *Leião*, prop de Lisboa, lloc distingit per una sola i gran deu, com ens certifica J. da Silveira (*RLus.* xxxiii, 236).

Hi ha alguns homònims cat. més al S.: *Alió* (xxviii, 186.18), pda. d'Alcalá de Xivert; *El Leon*, pda. d'Agost (xxxvi). D'altres, no vénen del mateix origen: han de ser, en general, antroponímics o postparònims d'aquest o aquests: però no en callem res: *Ca l'Alió* en te. Castell d'Aro i Sta. Cristina (Cpb. de 1809, xlv, 137.7.48 × 6.44); *Lió* o *Alió* Banyoles (xlv, 137); Bernat *Alió* 1275 (RLR iv, 359); «fratris *Elioni* de Villanova, ordinis Hospitalis» 1319 (Miret-SempH, p. 380); *Alió* cogn. Sitges (1616, BABL II, 16). Tot això crec que s'ha de pendre amb el caràcter de parònims que no ens guien.

1 La pensadeta venia de l'erudit maniàtic de les etimologies antroponímiques Mn. Joan Segura, l'arxipreste de Santa Coloma de Queralt: «d'ALIVS o AELIVS» (*Veu del Monts.* 1895, 3) i *AlcM* mira de donar-li un aire seriós cercant en el *TbLL*. Ignoro si ja ho cercaven els monjos de Stes. Creus i Poblet («Mohammed vade retro!»).

Alissenda, Alicén, V. el NP *Elissenda Alis* (Puig, 30 Fonts, de N'Alis), V. *Ali*

ALIXÓ o ALEIXÓ

Tossal i Mas d'~, te. Castissent, vora esq. de la Ribagorçana, ja prop del punt en què el riu s'obre pas a través del Montsec, a l'OSO. de Tremp. Nota destinada a cridar l'atenció, sota la més gran reserva, sobre la probabilitat d'origen pre-romà, atesa una interessant paronímia cèltica.

Té uns 866 alt., 1k7 a l'E. de Castissent, que és també l'esgl., poques cases i ruïnes del castell, dalt d'un tossalet. Mentre que aquest és baix, 727 alt., els pendents d'*Alixó* són força abruptes; pel NE. baixa 70 me. en 0k6; i pel SO., mateixa distància, baixa a 660 me., fins als dos barrancs que el limiten, tirant cap a N. Ribag.; hi ha també un *Mas d'Alixó*, prop del cim (uns 0k4, dessota i SO.) i cap a mitja distància, una ermita. Avui els vells recorden el nom (pron. *alixó* o *aleixó*), però ara en diuen més aviat *Tossal* i *Mas del Salze* (xviii, 106.21, 113.19, 113.27). Els vessants són penyalosos i ben escarpats. I tot plegat, vist de prop, fa l'efecte d'un poblat molt antic.

Potser ja s'ha endevinat que penso en la fortalesa cabdal dels *Arverni* —ALEZIA. Recordem Cèsar: «Ipsum erat oppidum *Alesia* positum in colle, summo admodum edito loco» (B. G. VII, 69.1); «erat ex oppido *Alesia* despectus in campum» (79.3); «Vercingetorix ex arce *Alesiae*, suos conspiciatus, ex oppido

egreditur ---» (84.1). La forma no canvia gaire en Estrabó i Plutarc *Ἀλησία*. Però n'hi ha var. amb -x-, en textos també antics: *Alexia*, citada per Holder (I, 90. 31ss.) en una *Passio Reginae* (*Acta Sanctorum* VII) dues vegades (vegeu allí), i *Alixia* en una inscripció (93.38); però també *Alexia* en un dels manuscrits importants de Cèsar (L2): Holder III, 561.32. Avui l'*arx* cèlebre s'identifica amb *Alise-Ste. Reine* (c^o Flavigny, distr. Sémur, Côte-d'Or): i es veu que aquesta «Sainte Reine» és la *Regina* d'aquella *Passio*.

Creo que hi ha acord general entre els cèltics per veure en aquest nom el resultat cèltic (amb p- indoeu. diluïda) de l'arrel PELI-S-/PEL-S-/PEISO- (Pok., *IEW* 807; Holder I, III, l. c.): irl. ant. *all* 'penya' (gen. *aile*, suposant terminació -iā, part amb infecció, part amb assimilació), vèdic *pasyā-*, *pāsāna* 'pedra', grec i macedoni *Πέλλα*, també irani, i gòt. *falisa* (> fr. *falaise*), al. *felsen*.

Holder hi afegeix altres NLL cèltics en ALI-: com *Aliso* castell a l'alta Lippe (avui *Delsen*, no lluny de Paderborn), que també fou atacat per (un) Cèsar, segons Tàcit, Livi i Ptolemeu. I *Alesanco* a la prov. de Logroño (amb el sufix típic paleo hispànic -ANKO-): car sembla haver-hi una variant cèltica amplificada *ALIKS, *ALIKOS > irl. ant. *al*, genit. *ailech*; i en prova cita un ALIX (no sé si documentat o postulat); amb *Alesanco*, aniria un *Alisincum* de la *Tabula de Peutinger*. Val a dir que amb això ja anem a frec del nom d'arbre ALISO- 'vern', que més aviat es creu lligur i sense p-. De tota manera, el nostre tossal i fort d'*Aleixó* fonèticament es podria conjuminar, sigui amb un *ALEXION- en relació amb la variant *Alexia*, i d'altra banda amb l'ALISO- de Paderborn; sigui amb una variant *ALISSIO- d'aquest, però amb -i- d'ALEZIA. I en l'aspecte topo-semàntic, la semblança amb la situació descrita per Cèsar és també un fort envit.

Ara bé *Aleixo* és ja ben prop del nucli de noms cèltics (o sorotàptics) de la Conca occidental de Tremp: *Talarn*, *Salàs*, *Sellemana*, *Segan*, *Segú*, *Farmicó* (< *Fo-*), *Me(s)ull*, *Alentorn*, *Orcau* etc.; que --- *Tremp* i tot.

Tot i tornant a subratllar les meves reserves inicials, demano que s'escorcollin els docs. locals, amb mires a consolidar la documentació antiga (que em manca) per tal de sentir-nos fermes.

Aljodar, no en tinc més que una notícia, que ens dona el llibre de Salvà sobre Callosa: «la partida de Chinent (*Genent*) al costat d'un jornal i mig de llaurar a la pda. d'*Aljodar*» (I, 108) (cf. *Alginet* s. v. *Alginet*), a. 1616 (devia ser prop de Micleta: segons un altre passatge). Sembla ser *ǵúdur* o *ǵudr* pl. de *ǵadr* «mur, muraille», arrel aràbiga molt descabdellada, amb significats una mica heterogenis, no sols en Belot sinó també en *RMA* (aquest amb definició «trabes» [biga] 78, «trabes parata» (613.5): *ǵadr* (sense plural); també, però, *ǵidrī* «ulcerare» (634.11), «*ǵadrī*: dig-nus». I recordem el NP *Gauðar*, nom del pescador de les 1001 Nits; i *Ǵúder*, *Ǵúdar* (GGAL).